

Finansutskottets betänkande 2022/23:FiU32

Ändringar i statens budget för 2023 – Försvarsmateriel till Ukraina och försäljning av jaktrobotar till USA

Sammanfattning

Utskottet föreslår, på eget initiativ, att riksdagen bemyndigar regeringen att skänka ytterligare försvarsmateriel till Ukraina. Det gäller försvarsmateriel i form av reservdelar och beredskapsvaror till ett värde om högst 1,1 miljarder kronor och försvarsmateriel i form av ammunition med ammunitions-komponenter, minröjningsutrustning och transportfordon till ett värde om högst 2,15 miljarder kronor.

Vidare bemyndigas regeringen att under 2023 besluta om försäljning av ett begränsat antal jaktrobotar av typen Rb 99 (AMRAAM) till USA. USA har lanserat ett program för återköp av äldre varianter av AMRAAM mot snabb anskaffning av nya AMRAAM-robotar. Programmet syftar till att donera de återköpta robotarna till Ukraina för att skyndsamt stärka det ukrainska luftförsvaret.

Materielen är sådan som Försvarsmakten kan avvara under en begränsad tid.

Riksdagen föreslås godkänna ändrad ram för utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap och höja två anslag med totalt 545 miljoner kronor. Vidare föreslås två ökade beställningsbemyndiganden inom utgiftsområde 6 med totalt 2,825 miljarder kronor.

Utskottet föreslår att ärendet avgörs trots att det har varit tillgängligt kortare tid än två vardagar före den dag då det behandlas.

Behandlade förslag

Utskottet lägger på eget initiativ fram förslag om försvarsmateriel till Ukraina och försäljning av jaktrobotar till USA.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Utskottets överväganden	5
Ändringar i statens budget för 2023 – Försvarsmateriel till Ukraina och försäljning av jaktrobotar till USA	5
<i>Bilaga 1</i>	
Utskottets förslag till ändrad ram och ändrade anslag 2023	9
<i>Bilaga 2</i>	
Utskottets förslag till ändrade beställningsbemyndiganden 2023	10
<i>Tabeller</i>	
Tabell Ändrad ram för utgiftsområde 6 och ändrade anslag 2023	9
Tabell Ändrade beställningsbemyndiganden 2023	10

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Ändringar i statens budget för 2023 – Försvarsmateriel till Ukraina och försäljning av jaktrobotar till USA

Riksdagen

1. bemyndigar regeringen att under 2023 för anslaget 1:1 Förbandsverksamhet och beredskap inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap besluta att till Ukraina skänka försvarsmateriel i form av reservdelar och beredskapsvaror, som kan avvaras av Försvarsmakten under en begränsad tid, till ett värde om högst 1 100 000 000 kronor,

2. bemyndigar regeringen att under 2023 för anslaget 1:3 Anskaffning av materiel och anläggningar inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap besluta att till Ukraina skänka försvarsmateriel i form av ammunition med ammunitionskomponenter, minröjningsutrustning och transportfordon, som kan avvaras av Försvarsmakten under en begränsad tid, till ett värde om högst 2 150 000 000 kronor,

3. bemyndigar regeringen att under 2023 besluta om försäljning av ett begränsat antal jaktrobotar av typen Rb 99 (AMRAAM) till Amerikas förenta stater som Försvarsmakten kan avvara under en begränsad tid,

4. godkänner ändrad ram för utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap och anvisar ändrade anslag enligt tabellen i bilaga 1,

5. bemyndigar regeringen att under 2023 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom de tidsperioder som anges i tabellen i bilaga 2.

Utskottet föreslår att ärendet avgörs trots att det har varit tillgängligt kortare tid än två vardagar före den dag då det behandlas.

Stockholm den 16 augusti 2023

På finansutskottets vägnar

Edward Riedl

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Edward Riedl (M), Oscar Sjöstedt (SD), Gunilla Carlsson (S), Dennis Dioukarev (SD), Jan Ericson (M), Ingela Nylund Watz (S), Ida Drougge (M), Martin Ådahl (C), David Perez (SD), Carl B Hamilton (L), Mattias Eriksson Falk (SD), Eva Lindh (S), Joakim Sandell (S), Ilona Szatmári Waldau (V), Yusuf Aydin (KD), Linus Lakso (MP) och Fredrik Stenberg (S).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Under budgetperioden kan riksdagen besluta om en ny beräkning av statens inkomster och om nya eller ändrade anslag (9 kap. 4 § regeringsformen). Enligt 9 kap. 16 § första stycket riksdagsordningen (RO) får ett utskott väcka förslag hos riksdagen i ett ämne som hör till dess beredningsområde (utskottsinitiativ). Finansutskottet ska enligt 7 kap. 9 § RO bereda förslag till beslut om statens budget enligt 11 kap. 18 § tredje och femte styckena, dvs. det s.k. rambeslutet och beslut om ändringar i statens budget.

Finansutskottets ordförande har lagt fram ett förslag till utskottsinitiativ. Med detta betänkande ställer sig utskottet bakom förslaget. Med stöd av sin initiativrätt lägger finansutskottet således i detta betänkande fram förslag till ändringar i statens budget för 2023 om försvarsmateriel till Ukraina.

Enligt 10 kap. 4 § RO ska utskottet innan det väcker ett förslag som påverkar statens budget genom ett utskottsinitiativ inhämta behövliga upplysningar och yttranden om inte utskottet finner synnerliga skäl mot det. Bland utskottets underlag finns upplysningar från Regeringskansliet. Utskottet har till följd av den korta beredningstiden inte gett andra utskott tillfälle att yttra sig.

Tidigare ändringsbudgetar under 2023

Riksdagen har vid fyra tillfällen 2023 behandlat förslag till ändringar i statens budget för 2023:

1. Extra ändringsbudget för 2023 – Stöd till Ukraina samt åtgärder riktade till företag och hushåll till följd av höga energipriser (prop. 2022/23:52, bet. 2022/23:FiU31, rskr. 2022/23:118–120)
2. Extra ändringsbudget för 2023 – Tillfällig skatt på vissa elproducenters överintäkter (prop. 2022/23:58, bet. 2022/23:FiU33, rskr. 2022/23:125)
3. Extra ändringsbudget för 2023 – Försvarsmateriel till Ukraina (prop. 2022/23:92, bet. 2022/23:FiU38, rskr. 2022/23:150 och 151)
4. Vårändringsbudget för 2023 (prop. 2022/23:99, bet. 2022/23:FiU21, rskr. 2022/23:254).

Utskottets överväganden

Ändringar i statens budget för 2023 – Försvarsmateriel till Ukraina och försäljning av jaktrobotar till USA

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2023 för anslaget 1:1 Förbandsverksamhet och beredskap besluta att till Ukraina skänka försvarsmateriel i form av reservdelar och beredskapsvaror, som kan avvaras av Försvarsmakten under en begränsad tid, till ett värde om högst 1,1 miljarder kronor.

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2023 för anslaget 1:3 Anskaffning av materiel och anläggningar besluta att till Ukraina skänka försvarsmateriel i form av ammunition med ammunitions-komponenter, minröjningsutrustning och transportfordon, som kan avvaras av Försvarsmakten under en begränsad tid, till ett värde om högst 2,15 miljarder kronor.

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2023 besluta om försäljning av ett begränsat antal jaktrobotar av typen Rb 99 (AMRAAM) till Amerikas förenta stater som Försvarsmakten kan avvara under en begränsad tid.

Riksdagen godkänner ändrad ram för utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap och höjer två anslag med totalt 545 miljoner kronor.

Riksdagen godkänner två ökade beställningsbemyndiganden inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap med totalt 2,825 miljarder kronor.

Bakgrund

Den ryska invasionen av Ukraina är oprovocerad, olaglig och oförsvarlig. Angreppet är en kränkning av Ukrainas territoriella integritet och suveränitet och innebär ett stort lidande för den ukrainska befolkningen. Det hotar internationell fred och säkerhet och är en allvarlig överträdelse av folkrätten, inklusive FN-stadgan, och mot den europeiska säkerhetsordningen.

Utskottets ställningstagande

Försvaret av Ukrainas självständighet, suveränitet och territoriella integritet kommer att ha en avgörande betydelse, inte bara för Ukrainas, utan också för hela Europas framtid. Det är därför av stor vikt att Sverige, tillsammans med

partnerländer, fortsätter att stödja Ukraina militärt, politiskt, ekonomiskt och humanitärt, så länge som det krävs.

Utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap

1:1 Förbandsverksamhet och beredskap

I statens budget för innevarande år är anslaget 1:1 Förbandsverksamhet och beredskap uppfört med 51 351 048 000 kronor. Vidare har regeringen ett bemyndigande att under innevarande år besluta om beställningar och avveckling av materiel och anläggningar som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 29 042 000 000 kronor 2024–2028.

Anslaget används bl.a. för att finansiera utbildnings- och övningsverksamhet för utvecklingen av försvarsmaktsorganisationen och åtgärder med avsikt att bibehålla materielens eller anläggningens tekniska förmåga eller prestanda samt åtgärder för att upprätthålla minsta bestånd av beredskapsvaror i lager.

Sverige har lämnat ett betydande stöd till Ukraina med bl.a. materiel från den svenska krigsorganisationen. Stödet inkluderar bl.a. Stridsfordon 90, Stridsvagn 122 och Archer. Ukraina har framfört att landet har ett akut behov av reservdelar och beredskapsvaror för att fortsatt kunna använda det från Sverige redan erhållna stödet. Försvarsmakten har på uppdrag av regeringen lämnat förslag på fortsatt militärt stöd till Ukraina. Myndigheten har bl.a. angett att myndigheten kan stödja Ukraina med försörjning av tidigare överlåten materiel. Det är av avgörande betydelse att den materiel som erhållits från Sverige även fortsättningsvis kan användas av Ukraina. Det stöd med reservdelar och beredskapsvaror som nu lämnas bedöms innebära att Ukrainas akuta behov kan mötas.

Enligt 8 kap. 6 § budgetlagen (2011:203) får regeringen besluta om överlåtelse av lös egendom om egendomen inte längre behövs för statens verksamhet eller blivit obrukbar eller om den inte anskaffats med statens medel. Den aktuella försvarsmaterielen behövs för statens verksamhet, men bedöms tillfälligt kunna avvaras som stöd till Ukraina. För att regeringen ska kunna skänka den ovan nämnda materielen till Ukraina krävs därför riksdagens bemyndigande. Regeringen bör därför bemyndigas att besluta att skänka försvarsmateriel i form av reservdelar och beredskapsvaror till Ukraina.

Med hänsyn till Försvarsmaktens behov och det säkerhetspolitiska läget är det av stor betydelse att återanskaffning av materialen kan ske skyndsamt. Försvarsmakten kommer även att ha kostnader för transport och säkerhetsskyddsåtgärder. Anslaget bör därför ökas med 345 000 000 kronor.

För att kunna bibehålla förmåga hos materiel samt upprätthålla minsta bestånd av beredskapsvaror motsvarande det som föreslås skänkas till Ukraina behöver även beställningar som medför ekonomiska åtaganden kommande år göras. Bemyndigandet bör därför ökas med 800 000 000 kronor. Den föreslagna ökningen av beställningsbemyndigandet innebär framtida utgifter

för Försvarsmakten. Anslaget beräknas därför ökas med 400 000 000 kronor 2024 och 400 000 000 kronor 2025.

1:3 Anskaffning av materiel och anläggningar

I statens budget för innevarande år är anslaget 1:3 Anskaffning av materiel och anläggningar uppfört med 30 826 005 000 kronor. Vidare har regeringen ett bemyndigande att under innevarande år besluta om beställningar och avveckling av materiel och anläggningar som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 170 664 000 000 kronor 2024–2033.

Anslaget används bl.a. för att finansiera utveckling, anskaffning, återanskaffning och avveckling av anslagsfinansierad materiel och anläggningar.

Ukraina har efterfrågat och erhållit stöd från Sverige i form av försvarsmateriel. Stödet inkluderar bl.a. Stridsfordon 90, Stridsvagn 122 och Archer. Ukraina har framfört att det föreligger ett akut behov av stöd med ytterligare ammunition för att fortsatt kunna använda det från Sverige redan erhållna stödet. Ukraina har vidare framfört behov av ytterligare materiel i form av bl.a. minröjningsutrustning och transportfordon. Försvarsmakten har på uppdrag av regeringen lämnat förslag på fortsatt militärt stöd till Ukraina. Myndigheten har bl.a. angett att myndigheten under en begränsad tid kan avvara försvarsmateriel i form av ammunition, minröjningsutrustning och transportfordon. Det är av avgörande betydelse att Ukraina har ammunition till de system som tidigare erhållits från Sverige samt att Ukraina även ges stöd i form av bl.a. minröjningsutrustning och transportfordon.

Enligt 8 kap. 6 § budgetlagen får regeringen besluta om överlåtelse av lös egendom om egendomen inte längre behövs för statens verksamhet eller blivit obrukbar eller om den inte anskaffats med statens medel. För att regeringen ska kunna skänka den ovan nämnda materielen till Ukraina krävs därför riksdagens bemyndigande. Regeringen bör därför bemyndigas att besluta att skänka försvarsmateriel i form av ammunition och ammunitionskomponenter, minröjningsutrustning och transportfordon till Ukraina. Stödet med transportfordon avses genomföras i samarbete med Estland.

Med hänsyn till Försvarsmaktens behov och det säkerhetspolitiska läget är det av stor betydelse att återanskaffning av motsvarande försvarsmateriel som föreslås skänkas sker skyndsamt. Anslaget bör därför ökas med 200 000 000 kronor.

För att kunna återanskaffa materiel motsvarande det som föreslås skänkas till Ukraina och säljas till USA behöver även beställningar som medför ekonomiska åtaganden kommande år göras. Bemyndigandet bör därför ökas med 2 025 000 000 kronor. Den föreslagna ökningen av beställningsbemyndigandet innebär framtida utgifter för Försvarsmakten. Anslaget beräknas därför ökas med 520 000 000 kronor 2024, 835 000 000 kronor 2025, 230 000 000 kronor 2026 och 440 000 000 kronor 2027.

Utförelse av försvarsmateriel som utgör krigsmateriel enligt lagen (1992:1300) om krigsmateriel kräver tillstånd enligt samma lag.

Bemyndigande att besluta om försäljning av jaktrobotar

Ukraina har ett stort behov av luftvärnssystem och har från andra länder bl.a. erhållit system som nyttjar jaktrobotar av typen AMRAAM. Amerikas förenta stater har lanserat ett program för återköp av äldre varianter av AMRAAM mot snabb anskaffning av nya AMRAAM-robotar. Programmet syftar till att donera de återköpta robotarna till Ukraina för att skyndsamt stärka det ukrainska luftförsvaret. Försvarsmakten har angett att myndigheten under en period kan avstå från ett visst antal jaktrobotar av typen AMRAAM. Intäkterna från försäljningen ska redovisas mot inkomsttitel. Anslaget tillförs medel för att möjliggöra återköpet av nya jaktrobotar. Regeringen bör därför bemyndigas att besluta om försäljning av ett begränsat antal jaktrobotar till Amerikas förenta stater, som Försvarsmakten kan avvara under en begränsad tid.

Konsekvenser för statens budget

De förslag som lämnas i detta utskottsinitiativ innebär att anvisade medel sammantaget ökar med 0,5 miljarder kronor 2023. De ökade utgifterna beräknas försämra statens finansiella sparande med 0,5 miljarder kronor och öka statens lånebehov med motsvarande belopp.

De föreslagna förändringarna av beställningsbemyndigande på anslagen 1:1 Förbandsverksamhet och beredskap och 1:3 Anskaffning av materiel och anläggningar medför ökade utgifter. Anslagen beräknas sammantaget behöva ökas med totalt 2,8 miljarder kronor 2024–2027. De ökade utgifterna beräknas försämra statens finansiella sparande med 0,9 miljarder kronor 2024, 1,2 miljarder kronor 2025, 0,2 miljarder kronor 2026 och 0,4 miljarder kronor 2027. Statens lånebehov beräknas öka med motsvarande belopp.

BILAGA 1

Utskottets förslag till ändrad ram och ändrade anslag 2023

Tabell Ändrad ram för utgiftsområde 6 och ändrade anslag 2023

Tusental kronor

Utgiftsområde /anslag	Beslutad ram/anvisat anslag	Förändring av ram/ anslag	Ny ram/ny anslagsnivå
6 Försvar och samhällets krisberedskap	97 029 530	545 000	97 574 530
1:1 Förbandsverksamhet och beredskap	51 351 048	345 000	51 696 048
1:3 Anskaffning av materiel och anläggningar	30 826 005	200 000	31 026 005
Summa anslagsförändring på ändringsbudget		545 000	

BILAGA 2

Utskottets förslag till ändrade beställningsbemyndiganden 2023

Tabell Ändrade beställningsbemyndiganden 2023

Tusental kronor

Utgiftsområde /anslag	Beslutat beställnings- bemyndigande	Förändring av beställnings- bemyndigande	Nytt beställnings- bemyndigande	Tids- period
6				
1:1 Förbandsverksamhet och beredskap	29 042 000	800 000	29 842 000	2024–2028
1:3 Anskaffning av materiel och anläggningar	170 664 000	2 025 000	172 689 000	2024–2033
Summa förändring av beställningsbemyndigande på ändringsbudget		2 825 000		

Anm.: De ekonomiska åtagandena medger utgifter fr.o.m. 2024 t.o.m. angivet slutår.